

LA MEITAT INVISIBLE

Com la visió androcèntrica de la medicina ha invisibilitzat les dones

Laia Lleó Godall

Tutor: Alfons Zarzoso

És la ciència neutra i objectiva?

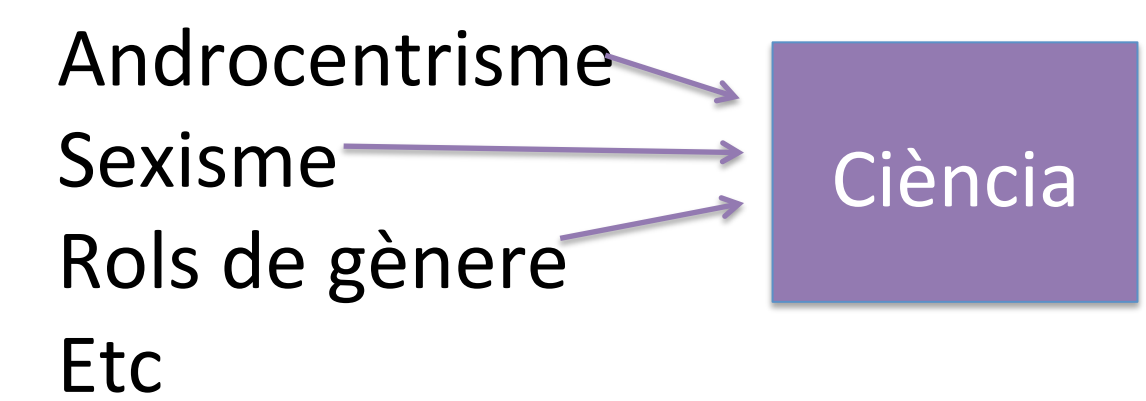
La ciència és una **CONSTRUCCIÓ SOCIAL**, per tant està influïda pel context en el que es desenvolupa

Permeada pels valors de qui tradicionalment l'ha construït: **HOMES, BLANCS, HETEROSEXUALS I DE CASSE MITJA/ALTA**

Biaix desfavorable a aquells qui històricament no han tingut el poder.

En el cas d'occident...

SOCIETAT PATRIARCAL

HA TINGUT TOT AIXÒ INFLUÈNCIA EN LA MEDICINA?

DESENVOLUPAMENT ANDROÈNTRIC DE LA MEDICINA

JUSTIFICACIÓ BIOLÒGICA DE LA INFERIORITAT FEMENINA

Societat influeix en la ciència ↔ Ciència té impacte en la societat

SOCIETAT ANDROCÈNTRICA ↔ MEDICINA I BIOLOGIA (Influència mútua)

S'adjudiquen a la naturalesa femenina els atributs que la societat patriarcal considera que han de tenir les dones (característiques socialment desvaloritzades).

Justificació de la inferioritat femenina amb arguments biològics

CONSEQÜÈNCIES:

- **JERARQUITZACIÓ** de les diferències entre sexes
- **LEGITIMACIÓ** dels rols de gènere i de la discriminació social de les dones

PATOLOGITZACIÓ DE LA FISIOLOGIA FEMENINA

Segons les ciències biomèdiques...

DONA = ÉSSER REPRODUCTOR

Per tant, la medicina acaba assimilant **Salut DONES = Salut REPRODUCTIVA**

CONSEQÜÈNCIES:

Estats del cicle biològic femení en que no és possible la gestació són considerats **ESTATS ANORMALS**: són moments en que les dones no poden complir el seu paper biològic (i social)

↳ PATOLOGITZACIÓ DEL CICLE VITAL FEMENÍ

La menstruació i la menopausa són enteses com una fallada del sistema perquè són estadis en que les dones no són fèrtils

FISIOLOGIA MASCULINA COM A MODEL DE SALUT HUMANA

Construcció d'inferioritats es realitza a través de l'oposició de conceptes.

En el cas dels sexes: oposició HOME-DONA:

- Allò masculí = concepte primari
- Allò femení = concepte secundari

L'HOME ÉS LA REPRESENTACIÓ DE L'ÉSSER HUMÀ
S'ignora el possible funcionament diferencial de la fisiologia femenina pel que fa a la salut i la resposta a malalties.

Salut masculina = **NORMA** de la salut humana

CONSEQÜÈNCIES:

Les malalties masculines són les úniques susceptibles de ser estudiades, perquè són les úniques que es poden comprendre

BIAIXOS DE GÈNERE EN LA MEDICINA CONTEMPORÀNIA

EN L'ELECCIÓ DELS PROBLEMES OBJECTES D'INVESTIGACIÓ

Troblem que...

- Les hipòtesis de les investigacions clíniques no estan centrades en el gènere
- La financiació, prioritat i prestigi de les investigacions dedicades únicament a la salut de les dones són molt menors. Només considerades si estan relacionades amb temes reproductius (anticonceptius, tècniques reproductives, etc).

CONSEQÜÈNCIES:

Les dones – i les seves problemàtiques- són exclòs persistentment com a grup social d'investigació

Assajos clínics

Tradicionalment:
Eficàcia i efectivitat dels fàrmacs basades en població masculina però comercialitzats per ambdós sexes

Actualment:
Equitat en la participació, però els resultats no són analitzats per sexe ni per condicions de gènere

EN EL DIAGNÒSTIC

L'acumulació de dades en que històricament s'han fonamentat els coneixements mèdics ha estat en relació al sexe masculí, i després s'ha translatat a la pràctica en dones.

Patologies estudiades com a norma → **Maculines**

Estudiar com afecten les dones no ha estat primordial

Problemes de salut que afecten ambdós sexes

Es pressuposa que les dones pateixen la mateixa simptomatologia que els homes. Quan no la presenten, no són diagnosticades.

Ex. Malalties cardiovasculars

Problemes específics de les dones

Desvaloritzats
↓
Menys estudiats
↓
Es psicologitzen els símptomes

Ex. Fibromialgia

EN EL TRACTAMENT

Biaixos en el tractament depenen dels produïts en el diagnòstic.

Estudis realitzats als anys 90 demostren:

A igual necessitat mèdica, homes i dones reben un tractament diferenciat

Indicador d'aquest biaix:

Dones són majors usuàries de l'atenció primària
Homes són majors usuaris de l'atenció hospitalària.

↓
Homes derivats amb més freqüència perquè els seus problemes són entesos com més greus.

CONCLUSIONS

La ciència no ha estat objectiva, neutra, ni lògica en el cas de les dones

- El sexisme ha condicionat els productes científics
- Justificació de l'*status quo* de la desigualtat
- Normativització de les conductes i cossos femenins
- El cos femení passa a ser una qüestió social: quelcom controlable legalment (ex. Lleis avortament)
  - ↳ Disminueix la capacitat de decisió de les dones sobre el seu propi cos
- Medicalització de les dones a causa d'entendre com a patològic el seu cicle vital.

- S'ha entès la salut femenina de forma parcial, no integral.
- Dones han quedat exclòs com a subjectes d'estudi durant anys
- Interpretacions mèdiques de les malalties moltes vegades han estat esbiaixades
- Condicionants socials de gènere que influeixen en la salut femenina no tinguts en compte
- **INVISIBILITZACIÓ** de les dones en la medicina
  - ↳ **Assistència sanitària deficient i desigualtats en el tractament mèdic**

POSSIBLES MANERES D'ABORDAR EL PROBLEMA:

Introducció de les dones a la ciència per transformar els coneixements des de la base → Replantejament de la medicina des d'una perspectiva de gènere

Desenvolupament d'una **CIÈNCIA FEMINISTA** que incorpori el punt de vista de les dones en la construcció dels coneixements

Canvi radical dels mètodes i pràctiques científics → **CONSTRUCCIÓ D'UNA CIÈNCIA "REVOLUCIONÀRIA" QUE ELIMINI LES JERARQUES I DISCRIMINACIONS**

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Valls-Llobet, C. Mujeres invisibles. 3a ed. Barcelona: Debolsillo; 2006.

Ruiz Cantero M. Sesgos de género en la atención sanitaria. [Monografía. Internet]. Alacant: *Escuela Andaluza de Salud Pública*, 2009 [Consulta: 19-3-2015]

Maffia D. El vínculo crítico entre ciencia y género. *Clepsydra* [Revista a internet] 2006 [Consulta: 4-5-2015]; 5: 37-57. Disponible a: <http://publica.webs.ull.es/upload/REV%20CLEPSYDRA/05-2006/03%20%28Diana%20Maff%20C3%ADa%29.pdf>

Tosal Herrero B. Síndromes en femenino. El discurso médico sobre la fibromialgia. *Feminismo/s*. 2007; 10:79-91.